

Zbiory Orzecznictwa Becka

Konstytucja RP

w orzecznictwie

Trybunału

Konstytucyjnego

oraz SN i NSA

Marek Domagała, Jan Podkowiak,
Marek Zubik

C.H. Beck

ZBIORY ORZECZNICTWA BECKA

Konstytucja RP w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego oraz SN i NSA

W sprzedaży:

KODEKS CYWILNY, wyd. 6

Orzecznictwo Aplikanta

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO, wyd. 6

Orzecznictwo Aplikanta

O.M. Piaskowska, K. Sadowski, D. Kottowski

PRAWO CYWILNE. KAZUSY, wyd. 2

Aplikacje Prawnicze

SPADKI I PRAWO RODZINNE. PYTANIA. KAZUSY. TABLICE. TESTY, wyd. 2

Repetytoria Becka

ZOBOWIĄZANIA. PYTANIA. KAZUSY. TABLICE. TESTY, wyd. 2

Repetytoria Becka

Beck Akademia
konferencje • szkolenia • e-learning

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

Konstytucja RP

w orzecznictwie

Trybunału

Konstytucyjnego

oraz SN i NSA

Marek Domagała, Jan Podkowiak, Marek Zubik

Wydawnictwo C.H.Beck
Warszawa 2018

Wydawca: Joanna Ablewicz

Redakcja: Katarzyna Pudłowska

Korekta: Klaudia Wygralak

© Wydawnictwo C.H.Beck 2018

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Opinie zawarte w niniejszej publikacji wyrażają osobisty punkt widzenia Autorów.
Wydawnictwo C.H.Beck nie ponosi odpowiedzialności za zawarte w niej informacje.

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Jolanta Straszewska
Druk i oprawa: Pozkal Sp. z o.o.

ISBN 978-83-812-8165-2

ISBN e-book 978-83-812-8166-9

Spis treści

Wykaz skrótów	XIII
Wprowadzenie	XV
Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.	1
Preambuła	1
Rozdział I. Rzeczpospolita	8
Art. 1. [Dobro wspólne]	8
Art. 2. [Zasada demokratycznego państwa prawa; zasada sprawiedliwości społecznej]...	11
Art. 3. [Zasada jednolitości państwa]	22
Art. 4. [Zasada zwierzchnictwa Narodu]	22
Art. 5. [Zasada zrównoważonego rozwoju]	24
Art. 6. [Zasada równego dostępu do dziedzictwa kulturowego]	27
Art. 7. [Zasada praworządności]	28
Art. 8. [Zasada nadrzędności norm konstytucyjnych]	33
Art. 9. [Zasada przestrzegania prawa międzynarodowego]	38
Art. 10. [Zasada trójpodziału i równoważenia się władz]	40
Art. 11. [Zasada pluralizmu politycznego]	47
Art. 12. [Zasada wolności zrzeszania się]	47
Art. 13. [Zakaz istnienia organizacji totalitarnych]	48
Art. 14. [Zasada wolności prasy i innych środków przekazu]	49
Art. 15. [Zasada decentralizacji władzy publicznej]	50
Art. 16. [Rola i uprawnienia samorządu terytorialnego]	52
Art. 17. [Prawo do tworzenia samorządów zawodowych]	54
Art. 18. [Zasada opieki państwa nad małżeństwem i rodziną]	58
Art. 19. [Zasada szczególnej troski o weteranów i inwalidów wojennych]	60
Art. 20. [Społeczna gospodarka rynkowa jako podstawa ustroju gospodarczego]	61
Art. 21. [Zasada ochrony własności i prawa dziedziczenia]	64
Art. 22. [Dopuszczalność ograniczenia wolności działalności gospodarczej]	69
Art. 23. [Gospodarstwo rodzinne jako podstawa ustroju rolnego]	73
Art. 24. [Zasada ochrony pracy]	73
Art. 25. [Zasada równouprawnienia i autonomii kościołów i związków wyznaniowych].	75
Art. 26. [Siły Zbrojne RP; zasada neutralności politycznej]	78
Art. 27. [Język urzędowy w RP; prawa mniejszości]	78
Art. 28. [Symbole narodowe]	78
Art. 29. [Stolica RP]	78

Rozdział II. Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela	79
Zasady ogólne.....	79
Art. 30. [Zasada nienaruszalności i poszanowania godności człowieka]	79
Art. 31. [Zasada poszanowania i ochrony wolności człowieka]	82
Art. 32. [Równość wobec prawa; zakaz dyskryminacji jednostki].....	91
Art. 33. [Zasada równouprawnienia płci].....	98
Art. 34. [Nabycie obywatelstwa polskiego]	99
Art. 35. [Prawa mniejszości narodowych].....	101
Art. 36. [Prawo do opieki za granicą]	101
Art. 37. [Prawo korzystania z wolności i praw konstytucyjnych]	102
Wolności i prawa osobiste	102
Art. 38. [Prawo do ochrony życia].....	102
Art. 39. [Wymóg zgody na eksperyment naukowy]	103
Art. 40. [Zakaz stosowania tortur, zakaz poniżającego traktowania]	103
Art. 41. [Gwarancja nietykalności i wolności osobistej].....	104
Art. 42. [Zasada nieuchronności odpowiedzialności karnej; prawo do obrony; domniemanie niewinności]	108
Art. 43. [Zasada nieprzedawniania zbrodni wojennych i przeciwko ludzkości]	125
Art. 44. [Bieg przedawnienia wobec przestępstw funkcjonariuszy publicznych].....	126
Art. 45. [Prawo do sądu bez nieuzasadnionej zwłoki, zasada jawności postępowania].....	126
Art. 46. [Przepadek rzeczy]	148
Art. 47. [Zasada ochrony życia prywatnego]	148
Art. 48. [Prawo do wychowania dzieci; ograniczenie praw rodzicielskich]	151
Art. 49. [Zasada wolności i ochrony tajemnicy komunikowania się].....	153
Art. 50. [Nienaruszalność mieszkania].....	156
Art. 51. [Ochrona informacji o sobie].....	156
Art. 52. [Wolność przemieszczania się].....	159
Art. 53. [Wolność sumienia i wyznania].....	159
Art. 54. [Wolność słowa; zakaz cenzury]	162
Art. 55. [Zakaz ekstradycji obywatela polskiego; wyjątki]	167
Art. 56. [Prawo do azylu; status uchodźcy]	168
Wolności i prawa polityczne	168
Art. 57. [Wolność zgromadzeń].....	168
Art. 58. [Wolność zrzeszania się].....	173
Art. 59. [Wolność zrzeszania się w związkach zawodowych i organizacjach pracodawców]	174
Art. 60. [Prawo równego dostępu do służby publicznej]	178
Art. 61. [Prawo obywateli do informacji o działalności organów władzy publicznej].....	180
Art. 62. [Wolność przemieszczania się]	190
Art. 63. [Prawo do składania petycji, wniosków i skarg].....	191
Wolności i prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne	192
Art. 64. [Ochrona własności i prawa dziedziczenia]	192
Art. 65. [Wolność wyboru zawodu i miejsca pracy; zakaz zatrudniania dzieci].....	199
Art. 66. [Prawo do bezpiecznych warunków pracy; prawo do urlopu].....	204
Art. 67. [Prawo do zabezpieczenia społecznego].....	206
Art. 68. [Prawo do ochrony zdrowia].....	213

Art. 69. [Prawo osób niepełnosprawnych do pomocy państwa].....	216
Art. 70. [Prawo do nauki; obowiązek szkolny]	219
Art. 71. [Prawo rodziny do szczególnej pomocy państwa].....	224
Art. 72. [Ochrona praw dziecka; Rzecznik Praw Dziecka].....	228
Art. 73. [Wolność twórczości artystycznej].....	230
Art. 74. [Prawo do bezpieczeństwa ekologicznego].....	232
Art. 75. [Pomoc w zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych obywateli].....	232
Art. 76. [Ochrona konsumentów, użytkowników i najemców]	235
Środki ochrony wolności i praw	236
Art. 77. [Prawo do odszkodowania za bezprawne działanie organów państwa]	236
Art. 78. [Prawo do zaskarżania orzeczeń i decyzji].....	244
Art. 79. [Prawo do skargi konstytucyjnej]	250
Art. 80. [Prawo do pomocy Rzecznika Praw Obywatelskich]	262
Art. 81. [Podstawa dochodzenia praw].....	262
Obowiązki.....	263
Art. 82. [Obowiązek wierności RP i troski o dobro wspólne]	263
Art. 83. [Obowiązek przestrzegania prawa].....	263
Art. 84. [Obowiązki podatkowe]	265
Art. 85. [Obowiązek obrony RP; służba wojskowa]	265
Art. 86. [Obowiązek dbania o środowisko].....	265
Rozdział III. Źródła prawa	267
Art. 87. [Katalog źródeł prawa RP].....	267
Art. 88. [Ogłoszenie aktów normatywnych jako warunek ich wejścia w życie].....	270
Art. 89. [Ustawowa zgoda na ratyfikację i wypowiedzenie umowy międzynarodowej] ...	272
Art. 90. [Procedura ratyfikacyjna]	274
Art. 91. [Pierwszeństwo ratyfikowanej umowy przed ustawami].....	279
Art. 92. [Organy upoważnione do wydawania rozporządzeń]	282
Art. 93. [Akty prawa wewnętrznie obowiązującego]	295
Art. 94. [Akty prawa miejscowego].....	298
Rozdział IV. Sejm i Senat	301
Art. 95. [Organy władzy ustawodawczej]	301
Wybory i kadencja.....	301
Art. 96. [Skład Sejmu; zasady wyborów].....	301
Art. 97. [Skład Senatu; zasady wyborów].....	303
Art. 98. [Kadencja parlamentu; skrócenie kadencji]	304
Art. 99. [Bierne prawo wyborcze]	306
Art. 100. [Zasady zgłaszania kandydatów do parlamentu].....	307
Art. 101. [Organ stwierdzający ważność wyborów]	308
Posłowie i senatorowie	308
Art. 102. [Zakaz łączenia funkcji posła i senatora]	308
Art. 103. [Zakaz łączenia mandatu posła z innymi funkcjami; zasada <i>incompatibilitas</i>]..	308
Art. 104. [Posłowie; rota ślubowania]	310
Art. 105. [Immunitet poselski]	311
Art. 106. [Regulacje prawne określające sposób sprawowania mandatu posła].....	315

Art. 107. [Zakaz działalności gospodarczej; odpowiedzialność przed Trybunałem Stanu]	315
Art. 108. [Sprawowanie mandatu przez senatorów]	315
Organizacja i działanie.....	316
Art. 109. [Posiedzenia izb parlamentu]	316
Art. 110. [Organy wewnętrzne Sejmu]	316
Art. 111. [Komisja śledcza].....	318
Art. 112. [Regulamin Sejmu].....	318
Art. 113. [Zasada jawności posiedzeń]	322
Art. 114. [Zgromadzenie Narodowe].....	322
Art. 115. [Interpelacje, zapytania poselskie; obowiązek udzielenia odpowiedzi]	323
Art. 116. [Decyzja o stanie wojny i zawarciu pokoju].....	323
Art. 117. [Zasady użycia sił zbrojnych poza granicami RP]	323
Art. 118. [Inicjatywa ustawodawcza; uprawnienia obywatelskie]	323
Art. 119. [Procedura ustawodawcza]	326
Art. 120. [Warunki formalne uchwalania ustaw i podejmowania uchwał].....	332
Art. 121. [Udział Senatu w postępowaniu ustawodawczym]	333
Art. 122. [Podpis Prezydenta; odmowa podpisania ustawy]	339
Art. 123. [Pilny projekt; szybka ścieżka ustawodawcza].....	342
Art. 124. [Zasady działania Senatu].....	344
Referendum.....	345
Art. 125. [Referendum ogólnokrajowe; warunki zarządzenia referendum].....	345
Rozdział V. Prezydent Rzeczypospolitej	346
Art. 126. [Prezydent jako najwyższy przedstawiciel RP].....	346
Art. 127. [Wybór Prezydenta].....	347
Art. 128. [Kadencja Prezydenta]	348
Art. 129. [Ważność wyborów; protest wyborczy].....	349
Art. 130. [Rota przysięgi; objęcie urzędu]	349
Art. 131. [Przeszkoda w sprawowaniu urzędu; przejęcie obowiązków przez Marszałka Sejmu]	349
Art. 132. [Zakaz łączenia funkcji; zasada incompatibilitas]	350
Art. 133. [Uprawnienia Prezydenta w zakresie polityki zagranicznej].....	350
Art. 134. [Zwierzchnictwo nad Siłami Zbrojnymi RP]	351
Art. 135. [Rada Bezpieczeństwa Narodowego jako organ doradczy]	352
Art. 136. [Zarządzenie mobilizacji i użycia Sił Zbrojnych]	352
Art. 137. [Nadawanie obywatelstwa polskiego]	352
Art. 138. [Nadawanie orderów i odznaczeń]	353
Art. 139. [Prawo łaski]	354
Art. 140. [Orędzie Prezydenta]	354
Art. 141. [Zwołanie Rady Gabinetowej].....	354
Art. 142. [Akty prawne wydawane przez Prezydenta]	354
Art. 143. [Kancelaria Prezydenta jako organ pomocniczy]	354
Art. 144. [Akty urzędowe Prezydenta].....	354
Art. 145. [Odpowiedzialność Prezydenta przed Trybunałem Stanu]	357

Rozdział VI. Rada Ministrów i administracja rządowa	357
Art. 146. [Rada Ministrów; kompetencje].....	357
Art. 147. [Skład i organy Rady Ministrów]	359
Art. 148. [Kompetencje Prezesa Rady Ministrów]	359
Art. 149. [Uprawnienia kierownicze ministrów]	359
Art. 150. [Zakaz działalności sprzecznej z obowiązkami publicznymi]	360
Art. 151. [Rota przysięgi]	360
Art. 152. [Wojewoda jako przedstawiciel Rady Ministrów w terenie]	360
Art. 153. [Korpus służby cywilnej, zwierzchnictwo premiera]	360
Art. 154. [Procedura powołania Rady Ministrów; wotum zaufania]	362
Art. 155. [Tryb nadzwyczajny powołania Rady Ministrów]	363
Art. 156. [Odpowiedzialność ministrów przed Trybunałem Stanu].....	363
Art. 157. [Solidarna i indywidualna odpowiedzialność ministrów].....	363
Art. 158. [Wotum nieufności dla Rady Ministrów].....	363
Art. 159. [Wniosek o wotum nieufności dla ministra].....	364
Art. 160. [Udzielenie wotum zaufania Radzie Ministrów]	364
Art. 161. [Zmiany w składzie Rady Ministrów]	364
Art. 162. [Dymisja Rady Ministrów]	364
Rozdział VII. Samorząd terytorialny	365
Art. 163. [Samorząd terytorialny; zadania].....	365
Art. 164. [Gmina jako podstawowa jednostka samorządu]	366
Art. 165. [Podmiotowość prawna jednostek samorządu terytorialnego]	368
Art. 166. [Zadania własne samorządu; zadania zlecone].....	371
Art. 167. [Dochody jednostek samorządu terytorialnego; udział w dochodach publicznych]	372
Art. 168. [Podatki i opłaty lokalne].....	378
Art. 169. [Organy stanowiące i wykonawcze].....	380
Art. 170. [Referendum lokalne].....	381
Art. 171. [Nadzór nad działalnością samorządu terytorialnego].....	382
Art. 172. [Prawo zrzeszania się; zrzeszenia międzynarodowe, regionalne]	382
Rozdział VIII. Sądy i trybunały	382
Art. 173. [Zasada niezależności władzy sądowniczej]	382
Art. 174. [Wyrokowanie w imieniu RP]	386
Sądy	386
Art. 175. [Struktura sądownictwa]	386
Art. 176. [Zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego]	389
Art. 177. [Właściwość sądów powszechnych].....	392
Art. 178. [Zasada niezawisłości sędziowskiej]	393
Art. 179. [Powołanie sędziego].....	398
Art. 180. [Nieusuwalność sędziów; przejście w stan spoczynku].....	401
Art. 181. [Immunitet sędziowski].....	404
Art. 182. [Czynnik społeczny w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości]	407
Art. 183. [Sąd Najwyższy, powoływanie I Prezesa SN].....	407
Art. 184. [Naczelny Sąd Administracyjny].....	410
Art. 185. [Powoływanie Prezesa NSA]	412

Art. 186. [Krajowa Rada Sądownictwa].....	412
Art. 187. [Skład Krajowej Rady Sądownictwa]	413
Trybunał Konstytucyjny	414
Art. 188. [Trybunał Konstytucyjny; właściwość rzeczowa]	414
Art. 189. [Rozstrzyganie sporów kompetencyjnych pomiędzy organami państwa]	420
Art. 190. [Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego].....	420
Art. 191. [Legitymacja ogólna i szczególna].....	430
Art. 192. [Legitymacja do inicjowania postępowania w sprawie sporów kompetencyjnych]	432
Art. 193. [Pytanie prawne]	432
Art. 194. [Skład Trybunału Konstytucyjnego; sędziowie TK].....	435
Art. 195. [Zasada niezawisłości sędziów TK].....	441
Art. 196. [Immunitet sędziowski]	444
Art. 197. [Normy regulujące organizację i tryb postępowania przed TK].....	445
Trybunał Stanu	447
Art. 198. [Odpowiedzialność konstytucyjna przed Trybunałem Stanu; zakres podmiotowy].....	447
Art. 199. [Skład Trybunału Stanu; niezawisłość członków Trybunału Stanu]	447
Art. 200. [Immunitet członków Trybunału Stanu]	447
Art. 201. [Normy regulujące organizację i tryb postępowania przed TS]	447
Rozdział IX. Organy kontroli państwowej i ochrony prawa	448
Najwyższa Izba Kontroli.....	448
Art. 202. [Najwyższa Izba Kontroli jako naczelny organ kontroli państwowej]	448
Art. 203. [Zadania NIK]	448
Art. 204. [Sprawozdania, analizy; opinie przedkładane Sejmowi].....	448
Art. 205. [Powołanie i kadencja Prezesa NIK]	448
Art. 206. [Immunitet Prezesa NIK]	449
Art. 207. [Normy regulujące organizację i tryb działania NIK]	449
Rzecznik Praw Obywatelskich	449
Art. 208. [Rzecznik Praw Obywatelskich jako obrońca wolności i praw obywatelskich] ..	449
Art. 209. [Powołanie, kadencja Rzecznika]	449
Art. 210. [Niezawisłość Rzecznika Praw Obywatelskich]	450
Art. 211. [Immunitet Rzecznika].....	450
Art. 212. [Sprawozdania z działalności dla Sejmu i Senatu].....	451
Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji.....	451
Art. 213. [Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji jako strażnik wolności słowa w mediach].....	451
Art. 214. [Członkowie KRRiT; powołanie].....	454
Art. 215. [Normy regulujące organizację i tryb działania KRRiT]	454
Rozdział X. Finanse publiczne	455
Art. 216. [Unormowania dotyczące gromadzenia środków finansowych na cele publiczne].....	455
Art. 217. [Podstawa prawna nakładania podatków]	457
Art. 218. [Skarb Państwa; organizacja i sposób zarządzania].....	466
Art. 219. [Budżet państwa]	469

Art. 220. [Deficyt budżetowy; ograniczenia ustawowe].....	471
Art. 221. [Inicjatywa ustawodawcza w zakresie ustawy budżetowej]	473
Art. 222. [Termin przedłożenia Sejmowi projektu budżetu]	474
Art. 223. [Poprawki Senatu]	475
Art. 224. [Podpisanie ustawy przez Prezydenta]	475
Art. 225. [Skrócenie kadencji Sejmu w razie braku uchwalonego budżetu]	475
Art. 226. [Sprawozdanie RM z wykonania ustawy budżetowej; absolutorium dla rządu].	475
Art. 227. [Narodowy Bank Polski jako centralny bank państwa; Rada Polityki Pieniężnej].....	476
Rozdział XI. Stany nadzwyczajne	480
Art. 228. [Wprowadzenie stanu nadzwyczajnego; skutki dla państwa].....	480
Art. 229. [Stan wojenny]	481
Art. 230. [Stan wyjątkowy].....	481
Art. 231. [Rozporządzenie o wprowadzeniu stanu wojennego na terenie RP]	481
Art. 232. [Stan klęski żywiołowej].....	481
Art. 233. [Normy określające zakres ograniczeń wolności i praw człowieka]	481
Art. 234. [Rozporządzenia z mocą ustawy].....	482
Rozdział XII. Zmiana Konstytucji	482
Art. 235. [Procedura zmiany Konstytucji].....	482
Rozdział XIII. Przepisy przejściowe i końcowe	483
Art. 236. [Ustawy niezbędne do stosowania Konstytucji]	483
Art. 237. [Kolegia do spraw wykroczeń].....	483
Art. 238. [Kadencja konstytucyjnych organów władzy publicznej w okresie przejściowym].....	483
Art. 239. [Sprawy w toku toczące się przed TK]	483
Art. 240. [Zasady pokrywania deficytu budżetowego w okresie przejściowym]	484
Art. 241. [Przepisy przejściowe i dostosowujące].....	484
Art. 242. [Derogacja ustaw konstytucyjnych]	484
Art. 243. [Wejście w życie]	485

Wykaz skrótów

1. Akty prawne

DostInfPubU	ustawa z 6.9.2001 r. o dostępie do informacji publicznej (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1764)
DrogiPubU	ustawa z 21.3.1985 r. o drogach publicznych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 2222 ze zm.)
GospNierU	ustawa z 21.8.1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 121)
IPNU	ustawa z 18.12.1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1575 ze zm.)
KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 459 ze zm.)
KK	ustawa z 6.6. 1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 2204 ze zm.)
Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
KP	ustawa z 26.6.1974 r. – Kodeks pracy (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 108 ze zm.)
KRRiTU	ustawa z 29.12.1992 r. o radiofonii i telewizji (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1414)
OchPrCzłKow	Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzona w Rzymie dnia 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
OgłAktNormU	ustawa z 20.7.2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1523 ze zm.)
PodziałTrójPU	ustawy z 24.7.1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz.U. Nr 96, poz. 603 ze zm.)
PodDochFizU	ustawa z 26.7.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 200)
PrOchrŚr	ustawa z 27.4.2001 r. – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 519 ze zm.)
Regulamin	uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 30.7.1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. z 2012 r. poz. 32 ze zm.)
SamGminU	ustawa z 8.3.1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1875 ze zm.)
SamPowU	ustawa z 5.6.1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1868 ze zm.)
TKU	ustawa z 30.11.2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz.U. z 2016 r. poz. 2072 ze zm.)
ZarządKryzysU	ustawa z 26.4.2017 r. o zarządzaniu kryzysowym (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 209 ze zm.)

2. Organy

ESBC	Europejski System Banków Centralnych
ETPC	Europejski Trybunał Praw Człowieka

KFP	Komisja Finansów Publicznych
KSiPC	Komisja Sprawiedliwości i Praw Człowieka
NBP	Narodowy Bank Polski
NSA	Najwyższy Sąd Administracyjny
PKW	Państwowa Komisja Wyborcza
SN	Sąd Najwyższy
SN(7)	skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego
TK	Trybunał Konstytucyjny

3. Publikatory

Biul. SN	Biuletyn Sądu Najwyższego
Dz.U.	Dziennik Ustaw
MoP	Monitor Prawniczy
MoPr	Monitor Prawa Pracy
OSNAPiUS	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna
OTK-A	Orzecznictwo Trybunały Konstytucyjnego seria A
OTK-B	Orzecznictwo Trybunały Konstytucyjnego seria B

4. Inne skróty

art.	artykuł
JST	jednostka samorządu terytorialnego
niepubl.	niepublikowane
Nr	numer
PKB	produkt krajowy brutto
pkt	punkt
por.	porównaj
poz.	pozycja
s.	strona
t.	tom
ust.	ustęp
wyr.	wyrok
ze zm.	ze zmianami
zob.	zobacz

Wprowadzenie

Po raz trzeci mam okazję być redaktorem naukowym Zbiorów Orzecznictwa Becka odnoszących się do Konstytucji RP z 2.4.1997 r. Tym razem wiąże się to z okolicznościami szczególnymi. Po pierwsze, na 2016 rok przypadała trzydziesta rocznica działalności Trybunału Konstytucyjnego, którego podstawowym zadaniem jest dokonywanie oceny hierarchicznej zgodności norm, przede wszystkim w perspektywie norm, zasad i wartości wyrażonych w tekście ustawy zasadniczej. Niemalże codziennie Trybunał czyni użytek z Konstytucji RP. Po drugie, od końca 2015 r. świat bieżącej polityki traktował Trybunał Konstytucyjny nie jak dobro wspólne, ale jako kolejny organ władzy politycznej, czyniąc z niego łup wyborczy. Doprowadziło to do poważnego kryzysu ustroju państwa, znanego również społeczności międzynarodowej z kolejnych opinii Komisji Weneckiej oraz rekomendacji Komisji Europejskiej. Okoliczność ta stanowi z pewnością istotną cezurę istnienia sądu konstytucyjnego w Polsce, tak od strony instytucjonalnej, w wymiarze jego niezależności od innych organów państwa, jak i osobowej, w kontekście realizacji niezawisłości sędziowskiej. Po trzecie, coraz widoczniejsze są przejawy erozji regulacyjnego znaczenia tekstu Konstytucji z 1997 r. Objawia się to między innymi: manifestacyjnym podważaniem jej autorytetu przez osoby piastujące najwyższe stanowiska w państwie, instrumentalnym wykorzystywaniem jej treści na potrzeby walki politycznej, przeinaczaniem jej treści, a także publiczną zapowiedzią dokonania jej zmiany. W tym celu nie zawahano się sięgnąć po zwodnicze hasła, nawołujące do powstania nowej, lepszej konstytucji – „nie dla elit”¹.

Pierwsze wydanie Zbiorów Orzecznictwa Becka „Konstytucja III RP w tezach orzeczniczych Trybunału Konstytucyjnego i wybranych sądów” ukazało się w 2008 r. Świadomie przedstawiono wówczas wypowiedzi nie tylko Trybunału Konstytucyjnego, ale i innych organów sądowych, głównie Sądu Najwyższego oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego. Celowo nie ograniczono się wyłącznie do okresu obowiązywania Konstytucji z 1997 r. Właściwą część zbioru poprzedzono sześcioma, krótkimi opracowaniami dotyczącymi konstytucyjnych zasad: demokratycznego państwa prawnego, proporcjonalności, równości, wyłączności ustawy i wydawania rozporządzeń, kadencyjności organów państwa oraz relacji prawa krajowego do prawa Unii Europejskiej. Dołączono również zestawienie przedstawiające podstawowe informacje odnoszące się do działalności sądów konstytucyjnych w innych państwach.

Drugie wydanie z 2011 r. nie tylko miało charakter uaktualnienia tez orzeczniczych. Zmniejszono liczbę tez dotyczących przepisów przejściowych i końcowych Konstytucji RP, uznając że zmniejszyły się ustrojowe znaczenia tychże przepisów. Zrezygnowano także z wielu wypowiedzi orzeczniczych, które miały miejsce przed dniem wejścia w życie ustawy zasadniczej. Ogólna koncepcja publikacji pozostała jednak niezmienną.

Pozycja, którą oddajemy do rąk Czytelników, nawiązuje do ogólnej koncepcji poprzednich dwóch wydań „Konstytucji III RP w tezach orzeczniczych Trybunału Konstytucyjnego i wybranych sądów”. Publikacja powstała w nowym składzie autorskim i przy zmienionej koncepcji. Postanowiliśmy upamiętnić trzydziestolecie działalności Trybunału Konstytucyjnego oraz dwadzieścia lat obowiązywania Konstytucji z 1997 r. Chcieliśmy uwypuklić ciągłość działalności organu państwa. Unikaliśmy sięgania do wcześniejszych tez, zaprezentowanych w poprzednich Zbiorach. Skupiliśmy się głównie na wypowiedziach orzeczniczych Trybunału Konstytucyjnego, które zapadły w latach 2011–2016. Uwzględniliśmy także te orzeczenia, które napotkały trudności w ogłoszeniu w „Dzienniku Ustaw”. Uznaliśmy bowiem, że wymaga tego nie tylko uczciwość prawnicza i naukowa, ale także ogólna obserwacja – żadna ze zmian, nawet najlepsza, nie trwa wiecznie! Jesteśmy przekonani, że systemowi prawa przyjdzie się

---

¹ Por. konferencja zorganizowana przez NSZZ „Solidarność” „Konstytucja dla obywateli, nie dla elit” jaka odbyła się z udziałem Prezydenta RP w Gdańsku, w historycznej Sali BHP Stoczni Gdańskiej 25.8.2017 r.

zatem zmierzyć i z tymi orzeczeniami, które były kwestionowane przez osoby odpowiedzialne za wykonanie konstytucyjnego obowiązku niezwłocznego ogłoszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w organie promulgacyjnym. W tym sensie, obecna publikacja stanowi niejako naturalny ciąg dalszy historii działalności sądu konstytucyjnego w Polsce. Jest też dowodem przemian, które się dokonują w konstytucyjnym porządku prawnym Rzeczypospolitej. Wybraliśmy szczególnie te orzeczenia, które podsumowywały dotychczasowy dorobek kolejnych składów i pokoleń sędziów Trybunału. Tam, gdzie w danym przypadku nie udało się odnaleźć orzeczeń z danego okresu, odwołujących się do kolejnych artykułów Konstytucji RP, sięgaliśmy po orzeczenia wcześniejsze, (wyłącznie w niezbędnym zakresie) by dać możliwość zorientowania się Czytelnikowi w głównych tezach. Pamiętać również trzeba, że mimo upływu czasu i dojścia tekstu Konstytucji Rzeczypospolitej do „lat dojrzałych”, niektóre przepisy ustawy zasadniczej wciąż nie zdążyły jeszcze obrosnąć wypowiedziami trybunalskimi.

Przywołując wypowiedzi orzecznicze, generalnie pomijaliśmy odwołania do literatury prawniczej. Pozostawiliśmy tylko te, które były konieczne dla zrozumienia sposobu argumentacji Trybunału Konstytucyjnego. Uwzględniliśmy natomiast odwołania do wcześniejszych wyroków. Daje to obraz utrzymywania, rozwoju a niekiedy odchodzenia od pierwotnych ustaleń Trybunału w miarę upływu czasu, zmian ustrojowych, cywilizacyjnych oraz wzbogacenia doświadczeń. Ponieważ w interesującym nas okresie sam Trybunał Konstytucyjny zaczął inaczej redagować uzasadnienia swoich wyroków, postanowiliśmy, obok sygnatury spraw, przywoływać numerację punktów z – co do zasady III części – uzasadnienia. Znacznie ułatwia to znalezienie tezy, bez konieczności odwoływania się do elektronicznych metod przeszukiwania tekstu.

Od strony redakcyjnej zostały natomiast zmienione – w porównaniu z oryginalną wersją orzeczenia – przywołania aktów normatywnych (konsekwentnie używano nazwy „Konstytucja RP”), używanych ich skrótów, dat dziennych oraz niekiedy adresy publikacyjne orzeczeń. Wszystkie zostały dostosowane do ogólnie przyjętych zasad redakcyjnych, jakimi posługuje się Wydawnictwo.

Jesteśmy przekonani, że publikacja może być pomocna dla praktyków, którzy potrzebują odwołać się do orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego w jego najbardziej aktualnym i rozwiniętym kształcie, ale także dla studentów w ich pracy naukowej. Może być także użyteczna dla wszystkich tych, którzy zainteresowani będą w samodzielnym dociekaniu rzeczywistej treści Konstytucji z 1997 r., jaką przybrała ona w kształcie sądowego jej stosowania przez dwadzieścia lat swojego obowiązywania.

Prof. dr hab. *Marek Zubik*

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

(Dz.U. Nr 78, poz. 483; z 2001 r. Nr 28, poz. 319; z 2006 r. Nr 200, poz. 1471;
z 2009 r. Nr 114, poz. 946)

Preambuła

W trosce o byt i przyszłość naszej Ojczyzny,
odzyskawszy w 1989 roku możliwość suwerennego i demokratycznego stanowienia o Jej losie,
my, Naród Polski – wszyscy obywatele Rzeczypospolitej,
zarówno wierzący w Boga będącego źródłem prawdy, sprawiedliwości, dobra i piękna,
jak i nie podzielający tej wiary,
a te uniwersalne wartości wywodzący z innych źródeł,
równi w prawach i w powinnościach wobec dobra wspólnego – Polski,
wdzięczni naszym przodkom za ich pracę, za walkę o niepodległość okupioną
ogromnymi ofiarami, za kulturę zakorzenioną w chrześcijańskim dziedzictwie Narodu i ogólnoludzkich wartościach,
nawiązując do najlepszych tradycji Pierwszej i Drugiej Rzeczypospolitej,
zobowiązani, by przekazać przyszłym pokoleniom wszystko, co cenne z ponad tysiącletniego dorobku,
złączeni więzami wspólnoty z naszymi rodakami rozsianymi po świecie,
świadomi potrzeby współpracy ze wszystkimi krajami dla dobra Rodziny Ludzkiej,
pomni gorzkich doświadczeń z czasów, gdy podstawowe wolności i prawa człowieka były w naszej Ojczyźnie
łamane,
pragnąc na zawsze zagwarantować prawa obywatelskie, a działaniu instytucji publicznych zapewnić rzetelność
i sprawność,
w poczuciu odpowiedzialności przed Bogiem lub przed własnym sumieniem,
ustanawiamy Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej
jako prawa podstawowe dla państwa
oparte na poszanowaniu wolności i sprawiedliwości, współdziałaniu władz, dialogu społecznym oraz na zasadzie
pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot.
Wszystkich, którzy dla dobra Trzeciej Rzeczypospolitej tę Konstytucję będą stosowali,
wzywamy, aby czynili to, dbając o zachowanie przyrodzonej godności człowieka,
jego prawa do wolności i obowiązku solidarności z innymi,
a poszanowanie tych zasad mieli za niewzruszoną podstawę Rzeczypospolitej Polskiej.

Normatywny charakter i znaczenie preambuły

Wyrok TK z 16.12.2009 r., Kp 5/08

(OTK-A 2009, Nr 11, poz. 170)

pkt III.2.

Trybunał Konstytucyjny przypomniał, że istnieją wątpliwości co do normatywnego charakteru preambuły ustawy zasadniczej (por. wyr. TK z 13.1.2004 r., SK 10/03, OTK-A 2004, Nr 1 poz. 2). Wynikają one stąd, że z tekstu tej preambuły nie można wyprowadzić norm prawnych w znaczeniu ścisłym (zob. wyr. TK z 11.5.2005 r., K 18/04, OTK-A 2005, Nr 5, poz. 49). We wstępie do Konstytucji RP z 1997 r. zawarta została charakterystyka drogi ustrojowej Polski, wraz z podkreśleniem doświadczeń niepodległościowych i demokratycznych, wskazanie uniwersalnych wartości konstytucyjnych oraz podstawowych zasad organizujących życie wspólnoty państwowej, takich jak: demokracja, poszanowanie praw jednostki, współdziałanie władz, dialog społeczny oraz zasada pomocniczości (subsydiarności) (zob. wyr. TK z 11.5.2005 r., K 18/04, OTK-A 2005, Nr 5, poz. 49). Tendencja do normatywizacji wstępu do ustawy zasadniczej jest nieuchronna na gruncie systemu prawa stanowionego, według którego konstytucja jest najwyższym aktem prawnym, o najwyższej mocy obowiązywania, co dotyczy także jej preambuły jako integralnej części Konstytucji RP (...). Normatywny charakter preambuły przejawia się w różnych aspektach. Po pierwsze, ma on wymiar interpretacyjny, polegający na wskazaniu sposobu rozumienia, zarówno pozostałych przepisów konstytucyjnych, jak też całokształtu przepisów składających się na system polskiego prawa (...). Po drugie, normatywność postanowień preambuły wiąże się z ich wykorzystywaniem w procesie budowania norm konstytucyjnych, poprzez wydobywanie z nich treściowych elementów dla konstruowanej normy (tzw. „sytuacja współstosowania”) (...). Po trzecie, znaczenie normatywne wstępu do Konstytucji RP może polegać na samodzielnym wyrażaniu zasady konstytucyjnej o charakterze normatywnym, co możliwe jest tylko w sytuacji, gdy brakuje innych przepisów konstytucyjnych dotyczących tej samej kwestii (...).

Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie powoływał się na postanowienia preambuły w swym orzecznictwie, w szczególności kontrolując zgodność określonych przepisów z jej postanowieniami w zakresie wynikających z preambuły zasad: suwerenności Narodu Polskiego, współdziałania władz i dialogu społecznego, pomocniczości oraz rzetelności i sprawności działania instytucji publicznych (zob. w szczególności wyroki TK: z 11.5.2005 r., K 18/04, OTK-A 2005, Nr 5, poz. 49; z 18.7.2006 r., U 5/04, OTK-A 2006, Nr 7, poz. 80; z 3.11.2006 r., K 31/06, OTK-A 2006, Nr 10, poz. 147; z 12.3.2007 r., K 54/05, OTK-A 2007, Nr 3, poz. 25(...)).

Zasada przychylności procesowi integracji europejskiej

Wyrok TK z 24.11.2010 r., K 32/09

(OTK-A 2009, Nr 9, poz. 108)

pkt III.3.2.2.

Postanowienia preambuły do Konstytucji RP są też zarazem przesłanką sformułowania zasady przychylności procesowi integracji europejskiej i współpracy międzynarodowej. Z tej perspektywy należy także dokonywać wykładni postanowień konstytucyjnych dotyczących członkostwa w Unii Europejskiej.

Postanowienie TK z 20.5.2009 r., Kpt 2/08

(OTK-A 2009, Nr 5, poz. 78)

pkt V.5.8.

Preambuła, akcentując znaczenie odzyskanej przez Polskę możliwości suwerennego i demokratycznego stanowienia o swoim losie, deklaruje potrzebę „współpracy ze wszystkimi krajami dla dobra Rodziny Ludzkiej”, przestrzegania obowiązku „solidarności z innymi” oraz uniwersalnych wartości.

Powinność ta odnosi się nie tylko do stosunków wewnętrznych, lecz także zewnętrznych. Analogiczne wartości, należące do wspólnego dziedzictwa prawnego państw europejskich, determinują też cele i kierunek działania Wspólnot i Unii Europejskiej.

(...)

Z punktu widzenia suwerenności oraz ochrony innych wartości konstytucyjnych, zasadnicze znaczenie ma ograniczenie możliwości przekazania kompetencji do „niektórych spraw” (a zatem bez naruszenia „rdzenia” uprawnień, umożliwiającego – w zgodzie z preambułą – suwerenne i demokratyczne stanowienie o losie Rzeczypospolitej).

Zasada współdziałania organów władzy publicznej

Postanowienie TK z 20.5.2009 r., Kpt 2/08

(OTK-A 2009, Nr 5, poz. 78)

pkt V.6.

Preambuła do Konstytucji RP zobowiązuje władze Rzeczypospolitej do współdziałania. Formuła ta zobligowuje do wzajemnego poszanowania zakresu zadań konstytucyjnych organów państwa, ich kompetencji, nadto – do poszanowania godności urzędów i ich piastunów, wzajemnej lojalności, działania w dobrej wierze, informowania się o inicjatywach, gotowości do współdziałania i uzgodnień, dotrzymywania i rzetelnego ich wykonywania.

Zbieżność celów jako wyraz idei współdziałania jest konsekwencją fundamentalnej zasady ustrojowej, wyrażonej w art. 1 Konstytucji RP, że „Rzeczpospolita Polska jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli”. Na konstytucyjne organy państwa nałożony został obowiązek takich działań, by realizować dyrektywę ustrojową zawartą w art. 1 Konstytucji RP.

Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że z preambuły do Konstytucji RP i z art. 133 ust. 3 wynika trwale zobowiązanie Prezydenta RP i Prezesa Rady Ministrów oraz właściwego ministra dotyczące współdziałania w realizacji zadań nieobjętych zakresami ich wyłącznej właściwości. Współdziałanie stanowi ciąg czynności podejmowanych bądź to z inicjatywy Prezydenta, bądź Prezesa Rady Ministrów lub obydwu wymienionych organów w sferze konstytucyjnie i ustawowo wyznaczonej. Realizacja pewnej części zadań (i kompetencji) Rady Ministrów wymaga określonego konstytucyjnie lub ustawowo współdziałania z Prezydentem RP. W odniesieniu do zadań Prezydenta wymóg współdziałania z Prezesem Rady Ministrów i właściwymi ministrami występuje w znacznie szerszym zakresie. Nie ma zatem pełnej symetrii dotyczącej zakresów konstytucyjnej powinności współdziałania.

Wyrok TK z 12.12.2012 r., K 1/12

(OTK-A 2012, Nr 11, poz. 134)

pkt III.5.1.5.

Trybunał Konstytucyjny zwraca przy tym uwagę na wynikającą z preambuły Konstytucji RP zasadę współdziałania władz, która, w odniesieniu do kształtowania wynagrodzeń sędziów, powinna wyrażać się przede wszystkim w dialogu władzy wykonawczej i ustawodawczej z konstytucyjnie umocowaną reprezentacją władzy sądowniczej, którą jest KRS.

Wyrok TK z 3.7.2012 r., K 22/09

(OTK-A 2012, Nr 7, poz. 74)

pkt III.2.3.

Należy podkreślić, że zasada współdziałania władz sformułowana w preambule nie może być traktowana jako podstawa przyznania określonemu organowi kompetencji. Zasada ta służy przede wszystkim kształtowaniu określonej praktyki funkcjonowania organów władzy (por. post. TK z 20.5.2009 r., Kpt 2/08, OTK-A 2009, Nr 5 poz. 78). Ewentualna ocena treści prawa poprzez pryzmat zasady współdzia-